

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา: ศึกษาการมีส่วนร่วมของ
	ผู้แทนชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้อง
ชื่อผู้เขียน	นิศรา รัตนเกียรติกานต์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

เด็กและผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดนั้นมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องวุฒิภาวะ การตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในช่วงวัยรุ่นซึ่งร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ถ้าสังคมเข้าไปจัดการกับเด็กกระทำผิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ก็เป็นทำลายทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าโดยไม่จำเป็น และการจัดการกับปัญหาเด็กกระทำผิดโดยการควบคุมตัวเด็กจำนวนมากในสถานพินิจนั้นเป็นการตัดโอกาสเด็กออกจากสังคมโดยปกติ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวคิดในการหันเหเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งฟื้นฟูแก้ไขการกระทำผิดไปด้วย มากกว่าที่จะนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อหันเหเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรม

ปรากฏว่าประเทศไทยมีกฎหมายรองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไว้อย่างกว้างๆ กฎหมายที่กำหนดวิธีดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและทำให้สามารถจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 โดยมีบทบัญญัติมาตราที่สำคัญที่สนับสนุนให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ มาตรา 63 ซึ่งปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ขึ้น จึงทำให้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ถูกยกเลิก ต่อมาจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 นำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้แทนมาตรา 63 (เดิม)

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเป็น มาตรการทางเลือกที่ใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือ

เยาวชน การบรรเทาผลร้าย ทดแทนหรือชดเชยความเสียหาย สร้างความปลอดภัยหรือความสงบสุข แก่ชุมชนและสังคม และเสนอแผนดังกล่าวให้พนักงานอัยการพิจารณา เป็นการให้อำนาจ ผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้มีบทบาทในการเริ่มต้นใช้ดุลพินิจในการทำความเห็นไม่ฟ้องต่อ พนักงานอัยการ โดยการทำความเห็นไม่ฟ้องของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจนี้เองที่สามารถนำเอา ประชุมกลุ่มมาใช้เป็นตัววัดหรือเป็นเหตุผลพื้นฐานในการทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องได้ หากเห็นว่าเด็ก สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้เพื่อส่งให้พนักงานอัยการทำความเห็นไม่ฟ้องอีกทีหนึ่ง วิธีการดังกล่าวถือเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกันของทั้งสองฝ่าย ซึ่งถือเป็นขั้นตอนก่อนฟ้องที่สามารถหันเห เด็กออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยที่เด็กยังไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางศาล

อย่างไรก็ตาม ไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงเรื่องการประชุมกลุ่มไว้ชัดเจนให้เหมาะสมกับ บริบทของสังคมไทย จึงยังเป็นกระบวนการที่ยังไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงบุคคลที่เข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไป ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ ในทางปฏิบัติผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงกระบวนการ อย่างถ่องแท้ ตลอดจนมีการประสานงานระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าการประชุมกลุ่ม ครอบครัวที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดของเด็กเพื่อฟื้นฟูและแก้ไขเด็กให้มีความสำนึก และเพื่อให้กลับตนเป็นคนดีนั้น มีข้อดีแต่การนำมาใช้ยังติดขัดในทางปฏิบัติตาม บทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนการประสานงานระหว่างองค์กรที่จะทำให้การประชุมกลุ่มครอบครัว เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อนำไปใช้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในมาตรา 87 คือในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู ตามมาตรา 86 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่าย ผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ผู้แทนชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ ที่ ปรีกษาทางกฎหมาย พนักงานอัยการ หากเห็นสมควรอาจเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่เด็กหรือ เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เน้นแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน โดยให้ชุมชนและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข และคุ้มครองสิทธิเด็ก การ บรรเทาผลร้าย ชดเชยความเสียหาย สร้างความสงบสุขแก่ชุมชนและสังคม

Thesis Title	Special Measure in lieu of Criminal Proceedings: A Study of Community Participation on Rehabilitation Plan Prior to Prosecution
Author	Nisara Ratanakeardthikarn
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Achariya Chutinun
Department	Law
Academic Year	2014

ABSTRACT

Child and Juvenile offenders - especially those who are teenagers undergoing physical changes and emotional instability - are different from adult wrongdoers in the aspects of maturity and awareness about consequences of their actions. Imposition of legal penalty on the child and juvenile offenders may result in loss of valuable human resources. Also, detention of the child and juvenile offenders in the observation and protection center may deprive those offenders of a chance to reform themselves and return to society.

Possibility of the abovementioned problems encourages effort to steer the child and juvenile offenders away from criminal prosecution, but rehabilitate them instead.

It appears that Thailand has the law recognizing restorative justice through family group conference. Initially, Act on Establishment of and Procedure for the Juvenile and Family Court, B.E. 2534 (1991) provided criminal procedure applied to the juvenile offenders, as well as allowed family and community group conferences – as prescribed in Section 63 thereof. Later, after abrogation of Act on Establishment of and Procedure for the Juvenile and Family Court, B.E. 2534 (1991), there was enactment of Act on Establishment of and Procedure for the Juvenile and Family Court, B.E. 2553 (2010) and the substitution of Section 63 by the provisions related to special measure in place of criminal prosecution.

Special measure in lieu of criminal proceedings is an alternative solution through preparation of a rehabilitation plan in a case where the director of observation and protection center views that a child or juvenile offender is reformable without requirement of prosecution. Under the rule and procedure provided by the law, the preparation thereof is intended to restore

such child or juvenile offender, ease negative effects, provide appropriate remedy or compensation, and ensure safety and peace in community and society. The rehabilitation plan to will be proposed to a public prosecutor for further consideration. In this regard, the director of observation and protection center is also allowed to exercise his/her discretion to propose a non-prosecution order to the public prosecutor. The director of observation and protection center may cite conclusion derived from a family group conference as a fundamental reason or an indicator in the proposal of a non-prosecution order to the public prosecutor for further action. Preparation of the rehabilitation plan not only stimulates cooperation between the director of observation and protection center and the public prosecutor but also takes the reformable child or juvenile offenders to the alternative process rather than judicial proceedings at the pre-prosecution level.

Nevertheless, there is no the law provided for family group conference explicitly and in a manner appropriate for Thai cultural context. It is, therefore, unable to proceed with the conferences in parallel with the special measure. Additionally, it is required to consider whether stipulation of persons participating in preparation of a rehabilitation plan is consistent with the intendment of the law or not. Also, it must be ensured that the relevant persons understand in the process exactly and there is efficient collaboration between relevant agencies in practice. Obviously, the application of family group conference is advantageous to rehabilitation and reformation of the child and juvenile offenders. However, there remain some restrictions of legal provisions in practice and some problems concerning collaboration between agencies occurring when family group conference is employed.

This thesis, thus, suggests that further amendment should be made to Section 87 of Act on Establishment of and Procedure for the Juvenile and Family Court, B.E. 2553 (2010) – in relation to preparation of a rehabilitation plan under Section 86. Such provision should prescribes that the director of observation and protection center must invite the child or juvenile offender and his/her parents, the victim, a psychologist or a social worker, a representative from the community where the offender resides, a legal adviser, and the public prosecutor to participate in preparation of a rehabilitation plan. The director of observation and protection center may also invite the police having jurisdiction over the area where the offender resides as he/she sees fit. This is to satisfy the intendment of law emphasizing on rehabilitation of the child or juvenile offenders which requires participation of family and community in correction, protection of the

child or juvenile offender's rights, providing remedy, and ensuring peace and order in the community and society.